

קץ הביחד

קיבוץ כמשל - ובכלל...
עבודות מהשנים 85 - 94

תערוכות קודמות:

■ שתי תערוכות בצוותא ת"א

■ גלריה "המצודה" קיסריה

■ תערוכות קבוצתיות

שאל קנז (חבר קיבוץ גן-שמואל) הוא בראש ובראשונה אמן מגיב. מגיב על סביבתו הקרובה ועל זו הרחוקה. הוא איננו אדיש לנעשה בחבלי ארץ ועולם. קנז הוא אדם פוליטי שקובע עמדה ונלחם על דעותיו. ככזה, הוא מתרגם את אישיותו ופנימיותו הזועקת אל יצירותיו.

הציבור הרחב מכיר יותר את שאל קנז המאיר, הקריקטוריסט, המגיב מעל דפי העיתון, המוציא לאור חוברות וספרים שהמילה והאיור משתלבים ומשלימים ביניהם, או המכריז על דעותיו על גבי כרזות שהוא מפיק באופן עצמאי. שאל קנז עוסק ביצירותיו בנושאים הקיומיים המשמעותיים והגורליים ביותר לאנושות. בנושאי מלחמה ושלום, חיים ומוות, אהבה ופרוד. למרות כובד ורצינות הנושאים, הם מבוטאים בקו קליל, בהומור, בקריצה שובבנית מלאת חיוך. באהבה גדולה ובאופטימיות רבה.

לכאורה קיים ניגוד בין התוכן לצורה. האמן ממשיך בגישתו זרם שלם ביצירה היהודית לדורותיה שטיפלה בסבלות העם בחיוך והומור, דבר שנתן לה את הכח לעבור את יסורי הגאולה.

בתערוכתו הנושאת את השם "קץ הביחד" מתייחס האמן לשינויים המתרחשים בקהילה הקיבוצית ככלל ובקיבוצו גן-שמואל בפרט. חוסר הוודאות לגבי העתיד הקיבוצי, ההתרוצצות המתמדת אחרי פתרונות לקשיי הקהילה השיתופית, ניכור האדם בחברה שחרטה על דגלה את תיקון האדם, המפלט אל הקן המשפחתי במקום קידוש היחד.

יצירתו של שאל קנז משופעת בפריטים - אובייקטים. כדי להבין ולפענח את יצירתו יש להתבונן בה מהפרט אל הכלל. להרכיב פריט אחר פריט עד שיושלם הפאזל שבסופו מגיעים אל התמונה השלמה.

האובייקטים הם ברובם "סטריאוטיפים". תימצות מרוכז של האובייקט. הם נטולי ייחוד אינדיבידואלי. הדמות היא סך הדמויות ברגע נתון. העץ הוא מודל סך העצים בפרדס או במטע. האוטו, הבית, הטנק הם לא יותר מסמל.

במשנה זו...
זל ב"ח, כי חיים 48 בן-אדם.
זל אבן כי בן-אדם זה ין אולם.
בין אנשים אבן אדם.
זל - חיה ונח אהיה ין אנשים.
זל הו"ג' אהיה בן-אדם.
אנחנו אנשים.
יקיביל זל אנשי הולמה וניבול.
זל אהבה בחלטה, בית במקום.
חיים, חברה, קיבוץ.
באלום חיים.
הוא והיא חיים ב"ח.
זיוג א, זל...
בן חכם להם ין אנשים.
הולכים אדגיו הולך אדגיו.
אנשים אלו אלו הולך.
- במוסף השבתה זה מכתב 85-94.
הנהונג צווייג.
זל הפיזה מהבית קיבוץ כמא.

III (א) קנז

גישה זו ברורה ומובנת באשר שאול קנז משדר בעבודותיו מסר ורעיון, וכשכזה הוא משאיר רק את העיקר, החשוב. למילה הכתובה ביצירותיו של קנז משמעות כפולה: גם תכנית וגם אסטטית. המילה והמשפט מרחיבים את הבנת יצירתו של האמן כך שהמלל הוא חלק בלתי נפרד מהעבודה.

התייחסות אל יצירתו של שאול קנז מאזכרת אמן אחד מדור אחר שעברו קשור לגן-שמואל. הכוונה לצייר יו-סימון ז"ל. שניהם ניחנו ברגישות חברתית ובמודעות פוליטית. (ראה כרזותיו של סימון בשרות המפלגה) שניהם מטפלים באופן אנונימי וסטריאוטיפי בדמויות ובאובייקטים. אצל שניהם יש ריבוי של פריטים, ההבדל העיקרי נעוץ בגישה. סימון מתייחס לנושאי יצירתו בחומרה רבה, בדגש אינטרנציונליסטי מובהק שהושפ מרוח התקופה. שאול קנז לעומתו הוא כאמור חסיד וקליל ההומוריסטי ובחזקת "רק על עצמי לספר ידע".

יובל דניאלי

ביחד מס. 19 65x50 ס"מ טכניקה מעורבת על נייר

